



SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Veronika Skiftesvik Natås

Arkivreferanse: 2026/988-1

Vurdering av utplanting på kommunal eigedom til nytte for pollinerande insekt og estetiske verdiar

Saksnr.	Organ, utval	Møtedato
	Formannskapet	
	Kommunestyret	

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

1. Kommunestyret tek saka til orientering.
2. Kommunen held fram med dagens praksis for utplanting på kommunal eigedom innanfor gjeldande ressursrammer.
3. Kommunen skal ved innkjøp av plantar så langt råd ta omsyn til pollinerande insekt og estetiske verdiar, mellom anna ved å nytta aktuell fagleg rettleiing som blomstermeny for pollinerande insekt.
4. Framande artar på Framandartslista skal unngåast.
5. Det vert ikkje innført eigne bindande kommunale retningslinjer for planteval eller naturvennleg skjøtsel no.

Politisk handsaming

Saka skal avgjerast av: Kommunestyret

Saka skal til innstilling i: Formannskapet

Informasjon om bruk av kunstig intelligens

Kunstig intelligens (KI) er brukt som støtte i utarbeidinga av saksframlegget. Bruken av KI er gjort i samsvar med kommunen sine gjeldande retningslinjer. Heile innhaldet i saksframlegget er gjennomgått og kvalitetssikra av sakshandsamar.

Oppsummering

I samband med budsjettbehandlinga i desember 2025 bad kommunestyret rådmannen leggja fram ei politisk sak om korleis utplanting på kommunal eigedom kan nyttast til nytte for pollinerande insekt og for å fremja estetiske verdiar. Kommunen har i dag avgrensa ressursar til utplanting, og innsatsen er i hovudsak knytt til nokre plantekassar med sommarblomar.

Saka gjer greie for relevante nasjonale og regionale føringar, mellom anna nasjonal pollinatorstrategi, Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* og Vestland fylkeskommune si *Utviklingsplan for Vestland 2024–2028 regional planstrategi*.

Saka omtalar også naturvennleg skjøtsel av kommunale areal som eit mogleg supplement til planteval. Det vert skissert fleire handlingsalternativ. Rådmannen tilrår å halda fram med dagens praksis, men med merksemd på planteval som både er estetisk tiltalande og gunstige for pollinerande insekt.

Saksopplysningar

Bakgrunn for saka

I budsjettbehandlinga i desember 2025 vart følgande verbalpunkt vedteken:

F) Kommunestyret ber administrasjonen om ei vurdering av korleis ein kan nytta utplanting av plantar på kommunal eigedom til nytte for pollinerande insekt og for å fremma estetiske verdiar. Kommunestyret ber om at denne vert lagt fram hausten 2026

Saka skildrar om kommunen, gjennom eksisterande plantekassar og mindre grøntområde, kan bidra positivt både til trivsel og naturmangfald. Saka gjeld ikkje etablering av større nye grøntanlegg eller oppbygging av ny kommunal fagkompetanse på området, men ei vurdering av om dagens praksis kan vidareførast eller justerast.

Dei folkevalde skal ta stilling til om kommunen skal halda fram med dagens ordning, om det skal utarbeidast enklare rettleiing for planteval, om det skal etablerast samarbeid med eksterne aktørar som lokalt hagelag, om det skal innførast meir forpliktande krav ved kommunale innkjøp og utplantingar, eller om kommunen i nokon grad skal vurdere naturvennleg skjøtsel av utvalde areal.

Faktagrunnlag, problemskildring og moglege løysingar

Kommunen er ein liten kommune med avgrensa ressursar til drift og stell av grøntområde. Det er i dag ikkje funne rom for å planta ut større mengder plantar på kommunale eigedomar. Kommunen har likevel nokre plantekassar og mindre område der ulike einingar

plantar sommarblomar. I tillegg driv teknisk drift med vedlikehald og klipping av kommunale areal. Dette gjev eit visst handlingsrom for å velja plantar som både har estetisk verdi og kan vera til nytte for pollinerande insekt.

Kommunen har ikkje eigne tilsette med særskild fagkompetanse på området, til dømes anleggsgartnarar eller landskapsarkitektar, slik større kommunar ofte har. Kommunen er difor avhengig av råd og rettleiing frå eksterne fagmiljø ved innkjøp av plantar og ved vurdering av kva plantar som eignar seg lokalt. Rådmannen vurderer at dette også framover vil vera den mest realistiske måten å sikra fagleg gode val på.

Det finst relevante nasjonale og regionale føringar som understrekar at omsynet til naturmangfald bør takast inn i planlegging og drift, også på lokalt nivå.

[Den nasjonale pollinatorstrategien](#) legg vekt på at pollinerande insekt er viktige for naturmangfald, matproduksjon og økosystem. Strategien peikar på at tap av leveområde og redusert tilgang på blomstrande plantar er sentrale utfordringar. For kommunane inneber strategien ikkje detaljerte krav til utplanting i plantekassar eller kommunale bed, men han peikar på at kommunane har ei viktig rolle som lokal arealforvaltar, eigar av grøntområde og innkjøpar. Dette inneber at kommunane bør ta omsyn til pollinerande insekt i planlegging, drift og skjøtsel av kommunale areal der det er naturleg og praktisk mogleg.

Meld. St. 14 (2015–2016) [Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold](#) legg til grunn at naturmangfald skal takast vare på gjennom berekraftig bruk, god kunnskap og betre integrering av naturomsyn i offentlig forvaltning. Meldinga peikar på at kommunane har ei viktig rolle fordi dei forvaltar areal lokalt og gjer vedtak som påverkar naturtypar, artar og økologiske samanhengar. For denne saka betyr dette at kommunen bør ta omsyn til naturmangfald der det er relevant og praktisk mogleg, også i mindre tiltak på kommunal eigedom. Meldinga pålegg ikkje kommunane å innføra eigne detaljerte reglar for planting, men ho støttar at kommunane tek naturomsyn inn i vanleg planlegging og drift.

Vestland fylkeskommune si [Utviklingsplan for Vestland 2024–2028 regional planstrategi](#), vedteken av fylkestinget 12.12.2024, slår fast at klima og naturmangfald skal vera ein premiss for samfunnsutviklinga. Planen peikar ikkje på konkrete krav om blomsterplanting eller eigne kommunale plantelister, men han gjev eit tydeleg regionalt styringssignal om at kommunane bør ta omsyn til naturmangfald i planlegging, arealforvaltning og drift. Planen understrekar at natur og areal er knappe ressursar, og at kommunane bør ha merksemd på naturvennleg planlegging. Det er særleg relevant at planen løftar fram både naturmangfald og estetisk utforming av omgjevnadene som gjennomgåande plantema. Vidare går det fram at fylkeskommunen vil styrkja kommunane sin kapasitet i naturvennleg planlegging gjennom fagkompetanse, nettverk, data og verktøy.

Ved innkjøp av sommarblomar og andre plantar til plantekassar og mindre kommunale område finst det fleire plantar som ofte vert vurderte som gunstige for pollinerande insekt, og som samstundes kan ha god pryddverdi. Døme på slike plantar er lavendel, kattermynte, salvie, timian, oregano, isop, ringblom, blomkarse, kornblom, prestekrage, storkenebb og

solhatt. Tidlegblømande laukvekstar som krokus kan òg ha verdi. Felles for mange av desse er at dei har opne blomar med god tilgang til nektar og pollen, samstundes som dei kan gje eit fint visuelt uttrykk gjennom sesongen.

Rådmannen viser i denne samanhengen til [Blomstermeny 2016](#) som ei aktuell fagleg rettleiing for val av plantar som er eigna for bier, sommarfuglar og andre pollinerande insekt. Ei slik rettleiing kan vera eit nyttig hjelpemiddel ved innkjøp, særleg når kommunen ikkje har eigne fagpersonar på området. Rådmannen vurderer likevel at slike kjelder bør nyttast som støtte ved innkjøp, ikkje som ei bindande planteliste. Kva plantar som eignar seg best, må vurderast konkret ut frå lokale forhold, pris, tilgang hos leverandør, behov for vedlikehald og ønskja estetisk uttrykk. Det vil også vera naturleg å be gartneri eller hagesenter om råd om sortar som blomstrar lenge, toler lokale forhold og samstundes er gode for pollinerande insekt. Ved innkjøp av plantar må kommunen også ta omsyn til risikoen for spreiding av uønskte artar. Framande artar som er vurderte og oppførte på [Framandartslista](#), bør ikkje nyttast i kommunale plantekassar eller beplantingar. Dette er viktig både av omsyn til naturmangfaldet og for å unngå at kommunal planting medverkar til spreiding av artar som kan vera skadelege for naturen.

Omsynet til pollinerande insekt handlar ikkje berre om kva plantar som vert kjøpte inn og planta ut. I mange kommunar er det også merksemd på naturvennleg skjøtsel av kommunale areal, til dømes korleis ein klipper plen, skjøttar vegkantar eller lèt delar av grøntområde blomstra før slått. Mindre intensiv klipping på utvalde areal kan i nokre tilfelle leggja betre til rette for blomstring og insektliv. Dette kan til dømes vera aktuelt på mindre brukte areal, i vegkantar eller på restareal der omsynet til framkome og bruk er avgrensa. Samstundes må slik skjøtsel vurderast opp mot estetikk, tryggleik, trafikksikkerheit, universell utforming og omsynet til brukarar og naboar. På mange kommunale areal, som handelssområde Bjørkheim, leikeområde, gravplass og trafikkareal, vil det ofte vera behov for tettare oppfølging og meir tradisjonell skjøtsel enn på mindre brukte areal.

Rådmannen vurderer at dei nasjonale og regionale føringane støttar opp under at kommunen bør vera merksam på planteval og skjøtsel som kan fremja både estetiske verdiar og omsynet til pollinerande insekt. Samstundes legg ingen av desse føringane opp til at små kommunar med avgrensa ressursar nødvendigvis skal utarbeida eigne detaljerte retningslinjer eller byggja opp særskild fagkompetanse på området.

I nokre kommunar er omsynet til pollinerande insekt teke inn i naturmangfaldsplanar, parkplanar eller interne rettleiingar. Nokre kommunar har utarbeidd eigne plantelister eller prinsipp for pollinatorvennleg skjøtsel, medan andre tek omsynet inn i ordinær drift utan eigne vedtekne retningslinjer. Det er særleg dei større kommunane som har eigne fagmiljø og meir systematiske styringsdokument. For små kommunar er det vanlegare å nytta enklare og meir praktiske løysingar.

For Samnanger kommune er det særleg aktuelt å vurdere enkle og praktiske alternativ som kan gjennomførast innanfor avgrensa økonomiske og administrative rammer. I tillegg vil temaet belyst i naturmangfaldsplanen.

Uttalar frå andre

Det er ikkje innhenta formelle uttalar frå andre råd eller utval i saka.

Vurderingar og konsekvensar

Vurderingar

Kommunen kan leggja til rette for pollinerande insekt gjennom planteval i eksisterande plantekassar og mindre kommunale areal. Dette kan ha positiv effekt både for naturmangfald og for opplevd kvalitet i offentlege område. Samstundes må tiltaka stå i forhold til kommunen sine ressursar og fagkompetanse.

Estetiske verdiar er eit viktig omsyn. Det er ikkje noko motsetnad mellom estetiske omsyn og omsynet til pollinerande insekt. Mange plantar, som til dømes lavendel, salvie, ringblom, blomkarse og storkenebb, kan oppfylle begge formål. Utfordringa ligg i å velja dei rette artane og sortane, og å sikra at valde plantar fungerer under lokale forhold og innanfor kommunen si driftsevne. I dette arbeidet kan blomstermeny for pollinerande insekt vera ei nyttig fagleg støtte. Samstundes må kommunen unngå bruk av framande artar som står på Framandartslista.

Omsynet til pollinerande insekt handlar ikkje berre om kva plantar som vert kjøpte inn og planta ut. I mange kommunar er det også merksemd på naturvennleg skjøtsel av kommunale areal, til dømes korleis ein klipper plen, skjøttar vegkantar eller lèt delar av grøntområde blomstra før slått. Mindre intensiv klipping på utvalde areal kan i nokre tilfelle leggja betre til rette for blomstring og insektliv. Dette kan til dømes vera aktuelt på mindre brukte areal, i vegkantar eller på restareal der omsynet til framkome og bruk er avgrensa. Samtidig må naturvennleg skjøtsel vurderast opp mot andre omsyn. På mange kommunale areal er det viktig med eit ryddig og velstelt preg, god framkome, trafikksikkerheit, universell utforming og omsyn til brukarar og naboar. Ved til dømes handelsområde, leikeområde, gravplassar og trafikkareal vil det ofte vera behov for tettare oppfølging og meir tradisjonell skjøtsel enn på mindre brukte areal. Eventuell naturvennleg skjøtsel må difor vurderast konkret og avgrensast til område der dette er praktisk mogleg og ikkje kjem i konflikt med tryggleik, bruk eller vedlikehaldsbehov.

Kommunen har ikkje eigne fagpersonar på området. Dersom kommunen skal innføra meir forpliktande ordningar, vil dette krevja meir administrativ oppfølging, meir kompetanse og i nokre tilfelle auka kostnader. Rådmannen meiner difor at løysingar som byggjer på rettleiing frå faghandel og ei nøktern tilnærming, er mest realistiske.

Det er også eit spørsmål om kommunen skal leggja opp til ei frivillig eller meir styrt ordning. Ei frivillig ordning vil vera enklare å gjennomføra, men mindre forpliktande. Ei styrt ordning vil kunna gje meir einskapleg praksis, men krev meir oppfølging.

Handlingsalternativ

Alternativ 1: Vidareføra dagens praksis

Kommunen held fram som i dag. Dei som har ansvar for innkjøp og planting, vurderer planteval innanfor gjeldande budsjett og med vekt på estetiske verdiar. Det skal så langt råd takast omsyn til pollinerande insekt ved innkjøp, mellom anna ved å nytta relevant fagleg

rettleiing som blomstermeny for pollinerande insekt. Framande artar på Framandartslista skal unngåast. Det kan framleis innhentast råd frå leverandørar ved behov.

Fordelar: Løysinga er enkel, fleksibel og krev ikkje nye rutinar eller omfattande administrativ oppfølging. Ho kan gjennomførast innanfor dagens ressursrammer. Kommunen tek inn omsynet til pollinerande insekt på ein praktisk måte utan å innføra bindande detaljkrav. Ved å nytta fagleg rettleiing og samstundes unngå framande artar på Framandartslista, kan kommunen ta betre miljøomsyn innanfor eksisterande praksis.

Ulemper: Løysinga gjev mindre systematikk og mindre føreseielegheit enn eigne kommunale retningslinjer. Omsynet til pollinerande insekt vil framleis kunna verta vurdert noko ulikt frå år til år og frå innkjøp til innkjøp.

Konsekvensar: Små økonomiske konsekvensar og liten administrativ belastning. Løysinga kan gje positiv effekt for pollinerande insekt utan at kommunen må byggja opp eigne styringssystem eller ny fagkompetanse.

Alternativ 2: Samarbeid med lokalt hagelag

Kommunen tek kontakt med det lokale hagelaget for å avklara om dei er interessert i å stå for planting og eventuelt vedlikehald på nærare definerte kommunale område. Ei slik ordning må byggja på dialog om rollefordeling, kvalitet, økonomi, ansvar og praktisk gjennomføring.

Fordelar: Løysinga kan gje tilgang til lokal interesse, engasjement og praktisk kompetanse. Ho kan også styrkja lokalt samarbeid og eigarskap til kommunale uteområde. Dersom hagelaget har meir erfaring enn dei kommunalt tilsette, kan kvaliteten på planteval og vedlikehald verta betre enn i dag. Alternativet er også i tråd med regionale føringar om samarbeid, samskaping og involvering av frivillig sektor.

Ulemper: Det er uvisst om hagelaget har kapasitet, interesse og kompetanse til å påta seg eit slikt ansvar. Ei ordning vil krevja dialog, avtaleavklaring og oppfølging frå kommunen. Ho kan skapa uklarheit om ansvar dersom avtalen ikkje er tydeleg. Det kan òg oppstå forventningar om utvida innsats eller større omfang over tid.

Konsekvensar: Alternativet vil kunna medføra kostnader for kommunen, anten i form av godtgjersle, innkjøp av plantar eller anna støtte. Det vil også krevja administrativ oppfølging. Dersom ordninga fungerer godt, kan ho gje både fagleg og estetisk gevinst. Dersom ho ikkje fungerer, kan kommunen verta avhengig av å ta oppgåva tilbake. I dag blir midalar avsett til formålet tilpassa budsjettsituasjonen og vurderit i samråd med rammestyringa. Midlare avsett til hagelaget vil måtte være fastuavhenign av den økonomiske situasjonen i sektoren.

Alternativ 3: Innføra krav om pollinatorvennlege plantar ved kommunale innkjøp

Kommunen vedtek at framtidige innkjøp av plantar til kommunal eigedom som hovudregel skal vera gunstige for pollinerande insekt, og at innkjøp primært skal skje frå faghandel som gartneri eller større hagesenter.

Fordelar: Løysinga gjev tydeleg politisk retning og meir einskapleg praksis. Ho vil kunna styrkja kommunen sin profil som miljømedviten aktør og kan gje betre og meir målretta resultat for pollinerande insekt. Alternativet vil harmonera godt med overordna føringar om å leggja naturmangfald til grunn i planlegging og drift.

Ulemper: Alternativet er meir forpliktande og krev meir oppfølging. Kommunen må i praksis vurderer kva som skal reknast som pollinatorvennleg, og korleis dette skal dokumenterast. Dette er krevjande når kommunen ikkje har eigen fagkompetanse på området. Krav om faghandel kan òg avgrensa fleksibiliteten og i nokre tilfelle auka kostnadene. Konsekvensar: Kan gje auka økonomiske kostnader og meir administrativt arbeid. Vil vera den mest styrande modellen, men også den som er mest krevjande å forvalta i ein liten kommune.

Alternativ 4: Vurdera naturvennleg skjøtsel av utvalde kommunale areal

Kommunen held fram med dagens praksis for utplanting, men ber rådmannen vurderer om enkelte kommunale areal kan skjøttast meir naturvennleg der dette er praktisk mogleg. Dette kan til dømes gjelda redusert klippefrekvens på utvalde plenareal, meir skånsam kantslått eller at enkelte mindre brukte areal får blomstra før slått.

Fordelar: Alternativet utvidar perspektivet frå berre planteval til også å omfatta skjøtsel av eksisterande grøntområde. Dette kan i nokre tilfelle gje positiv effekt for pollinerande insekt utan at kommunen treng å kjøpe inn store mengder nye plantar. Det kan vera ein rimeleg og praktisk måte å ta omsyn til naturmangfald på, særleg på areal som ikkje har stor bruk eller strenge krav til tett klipping.

Ulemper: Alternativet kan gje eit mindre ryddig visuelt uttrykk på enkelte areal dersom det ikkje vert vurdert og kommunisert godt. Det eignar seg ikkje for alle område, og kan koma i konflikt med omsyn til framkome, trafikkssikkerheit, universell utforming, gravplassforvaltning, bruk og nabooppfatningar. Utan tydelege avklaringar kan det også oppstå ulike forventningar til kva område som skal skjøttast på denne måten.

Konsekvensar: Alternativet kan i utgangspunktet gjennomførast med avgrensa økonomiske konsekvensar, men vil krevja vurderingar av kva areal som eignar seg og noko administrativ oppfølging. Dersom kommunen ønskjer å arbeida meir systematisk med dette, kan det seinare verta behov for eigne interne rutinar eller nærare politisk avklaring.

Alternativ 5: Utarbeida eigne kommunale retningslinjer eller plan

Kommunen vedtek å utarbeida eigne skriftlege retningslinjer eller ein enkel plan for utplanting og eventuelt skjøtsel på kommunal eigedom, der omsynet til pollinerande insekt, estetikk, innkjøp, vedlikehald og ansvar vert omtalt.

Fordelar: Gjev tydeleg styring, forankring og føreseielegheit. Kan skapa betre samanheng mellom miljøomsyn, estetiske mål og praktisk drift. Vil kunna vera nyttig over tid dersom kommunen ønskjer å utvikla arbeidet meir systematisk både for planting og skjøtsel.

Ulemper: Dette er det mest krevjande alternativet. Retningslinjer eller plan vil ha avgrensa verdi dersom kommunen ikkje har ressursar eller kompetanse til å følgja dei opp. For ein liten kommune kan dette verta meir dokumentstyring enn praktisk nytte.

Konsekvensar: Auka ressursbruk og behov for noko meir fagleg grunnlag. Kan vera lite føremålstenleg sett opp mot omfanget av dagens utplanting og skjøtsel.

Konklusjon og rådmannen si tilråding

Kommunen har avgrensa ressursar og ikkje eigen fagkompetanse innan planteval og pollinatorvennleg tilrettelegging. Samstundes er det mogleg og ønskeleg å ha merksemd på

at plantar i kommunale plantekassar og mindre beplantingar kan vera til nytte for pollinerande insekt, så langt dette let seg kombinera med estetiske omsyn og praktiske rammer.

Nasjonal pollinatorstrategi, Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* og Vestland fylkeskommune si *Utviklingsplan for Vestland 2024–2028 regional planstrategi* understrekar alle at naturmangfald bør vera eit omsyn i planlegging, arealforvaltning og drift. Samstundes legg desse føringane ikkje opp til at kommunar må utarbeida eigne detaljerte retningslinjer for mindre utplantingar eller skjøtsel.

Rådmannen meiner difor at det ikkje er føremålstenleg å innføra eigne bindande kommunale krav eller utarbeida detaljerte retningslinjer no. For kommunen sin storleik, ressursbruk og organisering framstår det som mest tenleg å halda fram med dagens praksis. Samstundes bør dei som har ansvar for innkjøp og planting, så langt råd nytta fagleg rettleiing, mellom anna blomstermeny for pollinerande insekt, og velja plantar som både er estetisk tiltalande og gunstige for pollinerande insekt. Framande artar på Framandartslista skal unngåast.

Når det gjeld naturvennleg skjøtsel av kommunale areal, meiner rådmannen at dette kan vera eit relevant omsyn på sikt, men at dette ikkje bør følgjast opp med eigne krav no. Dersom kommunen på eit seinare tidspunkt ønskjer å arbeida meir systematisk med skjøtsel av utvalde areal av omsyn til pollinerande insekt og naturmangfald, bør dette vurderast i eiga sak.

Alternativet med samarbeid med lokalt hagelag kan vera interessant, men dette krev nærare dialog og avklaring av kostnader, kapasitet og ansvar før det eventuelt kan leggjast fram som eiga sak.

Rådmannen tilrår på denne bakgrunnen alternativ 1.